

EU kulcskompetenciák

2000 márciusában a lisszaboni Európai Tanács új stratégiai célt határozott meg az Európai Unió számára. Ennek értelmében az Európai Uniónak arra kell törekednie, hogy a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudás alapú gazdasága legyen, amely nagyobb arányú foglalkoztatást, jobb munkahelyeket és erősebb társadalmi kohéziót biztosítva képes a fenntartható növekedésre.

A 2004-es időközi jelentés a fogalmazta meg a közös európai referenciakeret és elvek alkalmazását. Ebből egyik fontos elem a mindenki által elsajátítandó, a későbbi tanulás sikerét, alapját képező kulcskompetenciák.

A kulcskompetencia az ismeretek, készségek és attitűdök transzferábilis, többfunkciós egysége, amellyel mindenkinek rendelkeznie kell ahhoz, hogy személyiségét kiteljesíthesse és fejleszthesse, be tudjon illeszkedni a társadalomba és foglalkoztatható legyen. A kulcskompetenciákat, a kötelező oktatás illetve képzés időszaka alatt kell elsajátítani. A későbbiekben, az egész életen át tartó tanulás során mindenféle tanulás alapját ezek a kompetenciák képezik.

A meghatározás hangsúlyozza, hogy a kulcskompetenciák **transzferábilisak** azaz egyik helyzetről a másikra átvihetők, és ezáltal számos szituációban és kontextusban alkalmazhatók. Emellett **többfunkciósak**, ami azt jelenti, hogy különféle célok elérésére, különböző problémák és feladatok megoldására használhatók. A kulcskompetenciák az élet során nyújtott megfelelő egyéni teljesítmény, munka és a későbbi tanulás **előfeltételei**.

A kulcskompetenciák referenciakerete az egész életen át tartó tanulás során előforduló bármely oktatás és képzés kontextusában hivatkozási alapként alkalmazható, természetesen a nemzeti oktatás és képzés kereteihez illesztve:

- az általános kötelező oktatásban, melyet egyre inkább a hangsúlyváltás jellemez: a „kodifikált” vagy „explicit” tudás helyett a tanuló személyes és szociális kompetenciáiba beágyazódó, „hallgatólagos vagy passzív” tudás kerül előtérbe;
- a felnőttoktatásban és -képzésben, a „felzárkóztató” oktatástól (az írás-olvasás és számolás alapvető készségeire irányulót is beleértve), a kötelező oktatást követő, felsőoktatásnak nem minősülő képzésen, illetve a felsőoktatáson keresztül a folyamatos szakmai továbbképzésig;
- a társadalmi kirekesztődés veszélyének kitett csoportok – például migránsok, etnikai kisebbségek, alacsony iskolai végzettségű fiatalok és felnőttek, távoli és elszigetelt területeken élők stb. – sajátos igényeket kielégítő oktatásában;
- a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában. Miközben el kell ismerni, hogy nem minden sajátos nevelési igényű tanuló lesz képes mindezeknek a kompetenciáknak az elsajátítására, nekik is joguk van arra, hogy olyan oktatásban részesüljenek, amely elősegíti, hogy képességeikhez mértén elérjék azokat a tanulási célokat, amelyek közelebb viszik őket a fent ismertetett kulcskompetenciák elsajátításához. Ez azt jelenti, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók számára – a kompetenciák rendszerét hivatkozási alapként használva – megfelelően differenciált és személyre szabott tanulási programokat kell kidolgozni.

A kulcskompetencia nyolc területe:

- Anyanyelvi kommunikáció
- Idegen nyelvi kommunikáció

- Matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák
- Digitális kompetencia
- A tanulás tanulása
- Személyközi és állampolgári kompetenciák
- Vállalkozói kompetencia
- Kulturális kompetencia

A tanulás tanulása: A „tanulás tanulása” a saját tanulás önállóan és csoportban történő szervezésének és szabályozásának a képességét foglalja magában. Részt képezi a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban – otthon, a munkahelyen, oktatásban és képzésben – történő alkalmazásának a képessége. Általánosabban fogalmazva a tanulás tanulása erőteljesen befolyásolja, hogy az egyén mennyire képes saját szakmai pályafutásának irányítására.

Személyközi és állampolgári kompetenciák: a személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi készségek nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezéshez, és mind a köz-, mind a magánéletben alkalmazhatók.

6.1 Személyközi, interkulturális és szociális kompetenciák

A személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi kompetenciák nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezésben és mind a köz-, mind a magánélet területén.

Ismeretek:

- A különböző társadalmakban általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és viselkedésmódok ismerete.
- Az egyén, csoport, társadalom és kultúra fogalmak ismerete, illetve e fogalmak fejlődésének a megértése a történelem során .
- Az egészségmegőrzés, a higiénia és a táplálkozás szabályainak ismerete és ezek kamatoztatása a saját életben és a család életében.
- Az interkulturális dimenzió szerepének a megértése az európai és más társadalmakban.

Készségek:

- Konstruktív kommunikáció különféle társadalmi helyzetekben (tolerancia mások nézeteivel és viselkedésével szemben; az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítása).
- Mások bizalmának és együttérzésének kiváltása.
- A személyes elégedetlenség konstruktív módon történő kifejezése (az agresszió, az erőszak és az önpusztító viselkedésminták féken tartása).

- A személyes és a szakmai szféra különválasztása, tartózkodás a szakmai konfliktusok személyes szintre vitelétől.
- A nemzeti kulturális identitás tudatosítása és megértése Európa és a világ többi részének kulturális identitásával való kölcsönhatásainak az ismeretében; a diverzitásból adódó nézőpontbeli különbségek felismerése és megértése, valamint a saját nézetek konstruktív módon történő kifejezése.
- Tárgyalóképesség.

Attitűdök:

- A másik ember iránti érdeklődés és tisztelet.
- Törekvés a sztereotípiák és az előítéletek leküzdésére.
- *Kompromisszumkészség.*
- *Tisztesség.*
- *Öntudatosság.*

6.2 Állampolgári kompetenciák

Az állampolgári kompetenciák átfogóbbak, mint a személyköziek, mivel társadalmi szinten működnek. Azoknak a kompetenciáknak a halmazaként írhatók le, amelyek az egyén számára lehetővé teszik az állampolgári szerepvállalást.

Ismeretek:

- A polgári jogok és a lakóhely szerinti ország alkotmányának és kormánya működésének az ismerete.
- A helyi, regionális, nemzeti, európai és nemzetközi szintű szakpolitikák kidolgozásának folyamatában részt vevő intézmények szerepének és feladatainak ismerete (az EU politikai és gazdasági szerepét is beleértve).
- A helyi és nemzeti szintű kormányzat kulcsszereplőinek, a politikai pártoknak és az általuk hangoztatott politikai nézeteknek az ismerete.
- A demokrácia és az állampolgárság fogalmainak és az azokról szóló nemzetközi nyilatkozatoknak (köztük az Európai Unió alapjogi chartájának és a Szerződéseknek) az ismerete.
- A nemzeti, az európai és a világtörténelmet befolyásoló legfontosabb események, áramlatok és változást kiváltó szereplők, valamint Európa és szomszédai jelenlegi helyzetének az ismerete.
- A kivándorlás, bevándorlás és a kisebbségek fogalmának ismerete európai és világviszonylatban.

Készségek:

- Részvétel a település/lakóhely életében, valamint a nemzeti és európai szintű döntéshozásban; választásokon való szavazás.
- A szolidaritás kifejezése a helyi, illetve a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti érdeklődés kinyilvánítása és a problémamegoldásban való részvétel révén.
- A közintézményekkel való hatékony érintkezés.
- Az EU által kínált lehetőségek kihasználása.
- Az országban beszélt nyelv használatához szükséges készségek.

Attitűdök:

- A lakóhelyhez, hazához, az Európai Unióhoz és általában véve Európához és a világhoz (a világ adott részéhez) való *tartozás érzése*.
- Hajlandóság a különböző szinteken folyó demokratikus döntéshozásban való *részvételre*.
- Érdeklődés az önkéntes *állampolgári szerepvállalás* iránt, a társadalmi sokszínűség és a társadalmi kohézió támogatása.
- A mások által vallott *értékeknek és mások magánéletének a tiszteletben tartása*, adott esetben fellépés a társadalomellenes viselkedéssel szemben.
- Az emberi jogok és az *egyenlőség* elfogadása mint az európai modern demokratikus társadalmakban megjelenő szolidaritás és felelősség alapja, a férfiak és a nők közötti egyenlőség elfogadása.
- A különböző vallási és etnikai csoportok *értékrendjei* közötti különbségek tiszteletben tartása és megértése.
- A tömegtájékoztatásból származó *információk kritikus szemlélete*.